

 Norway

 **SUOMI
FINLAND**

**Renewable Energy for
Resilient Agri-Food Systems**

कृषि खाद्य प्रणालीको लागि नवीकरणीय ऊर्जा

RERAS

वातावरणमैत्री स्थानीय शासन

वातावरणमैत्री स्थानीय शासन र विषय क्षेत्रगत अन्तरसम्बध
खानेपानी, सरसफाइ, फोहरमैला व्यवस्थापन र वातावरण संरक्षण

खानेपानी तथा सरसफाइको क्षेत्र र वातावरणीय व्यवस्थापन

- पर्याप्त र स्वच्छ खानेपानी जीवनयापनका लागि अत्यावश्यक र अनिवार्य रहेको।
- जलवायु परिवर्तन तथा बढ्दो जल प्रदुषणले सुरक्षित खानेपानीको ब्यबस्थामा चुनौति थप गरेको
- कुवा, इनार र ढुंगे धारा जस्ता परम्परागत खानेपानी प्रणालीको संरक्षण गर्नु र वर्षाको पानी संकलन प्रणालीको स्थापना गर्नु महत्वपूर्ण रहेको।
- खानेपानी प्रणालीको मर्मत सम्भार र चुवाहट नियन्त्रण जरुरी रहेको ।
- शहरी सरसफाइका लागि बैज्ञानिक फोहर ब्यबस्थापन र ढल निकास प्रणालीको स्थापना र ब्यबस्थापन (जस अन्तर्गत ढलको पानी अवस्था अनुसार Septic Tank र Soak Pit, अथवा सामुदायिक वा बृहत ढल प्रशोधन प्रणालीमा बिसर्जन गर्ने व्यवस्था) गरिनु पर्ने।
- नगर क्षेत्र स्वच्छ रहने गरी पर्याप्त संख्यामा सफा सार्वजनिक शौचालयहरुको निर्माण र ब्यबस्थापनको आवश्यकता रहेको।
- सडक, चोक, पार्क लगायत अन्य शहरी क्षेत्रको नियमित सरसफाइ जरुरी रहेको ।

खानेपानी तथा सरसफाइको क्षेत्र र वातावरणीय व्यवस्थापन

- वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ तथा वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ लागू हुने केही ठूला आयोजनाहरूमा सोही बमोजिम गर्नु पर्ने
- उपभोक्ता समिति मार्फत संचालन गरिने साना आयोजनाहरूमा पनि वातावरणीय पक्षमा उत्तिकै ध्यान दिनु पर्ने।
- कानुनी रूपमा वातावरणीय अध्ययन जस्तै: प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण (IEE) वा वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन (EIA) गरिनु पर्ने
- साना आयोजनाहरूमा पनि बिभिन्न चरणमा वातावरणीय पक्षलाई समावेश गरिनु पर्ने
- आयोजना तर्जुमा चरण देखि संचालन चरण सम्म यसका विभिन्न क्रियाकलापहरूमा वातावरणीय पक्ष अर्बिन्न रूपले समावेश गर्नु पर्ने।

आयोजनाका विभिन्न चरणका क्रियाकलापहरुमा वातावरणीय पक्षको समावेशीकरण

१.आयोजना तर्जुमा चरण

२.आयोजना कार्यान्वयन चरण

३.आयोजना संचालन चरण

१.आयोजना तर्जुमा चरण

- वातावरणीय दृष्टिले सम्बेदनशील क्षेत्रहरुको पहिचान र नक्शांकन गर्ने ।
- प्राकृतिक, सामाजिक र सांस्कृतिक श्रोतहरु र अन्य स्थानीय पूर्वाधारहरुको पहिचान र नक्शांकन गर्ने ।
- प्रस्तावित आयोजनाबाट हुन सक्ने नकारात्मक परिणामहरुको सूचीकरण गर्ने (वन विनास, स्थानीय सांस्कृतिक सम्पदामा क्षति र स्थानीय जमिन र पानीको श्रोतहरुमा प्रदूषण आदि) ।
- पानीका श्रोत, परम्परागत ढुंगे धारा, कुवा वा पँधेरो संरक्षण गर्ने ।
- सार्वजनिक शौचालयको निर्माण, सरसफाइसंग संबन्धित अन्य संरचना आयोजनामा समावेश गर्ने ।

२.आयोजना कार्यान्वयन चरण

- मुहान संरक्षण र मुहानको वरिपरि बृक्षारोपण गर्ने।
- रुख कटान नगर्ने/न्युनिकरण गर्ने।
- निर्माण सामाग्रीहरु सुरक्षित स्थानमा भण्डारण गर्ने।
- संरचनाको जग/पाइपलाइन बिछ्याउन खाल्डो खन्दा निस्केको माटोको पुनः प्रयोग/ब्यबस्थापन गर्ने।
- निर्माण कार्यले अन्य पूर्वाधार संरचना, तलाउ, पोखरी, मठ मन्दिर र व्यक्तिगत घर जग्गा आदिमा नकारात्मक असर पर्न नदिने।
- खेर जाने पानीको उपयुक्त निकासको व्यवस्था गर्ने।
- निर्माण कार्य सकिए पछि बाँकी सामानको व्यवस्थापन गर्ने। धाराबाट बग्ने पानी सम्भव भएसम्म करेसा बारीमा प्रयोग गर्ने।
- ढल निकासको लागि अवस्था हेरी Septic tank, soak pit, सामुदायिक ढल प्रशोधन प्रणाली वा बृहत ढल प्रशोधन प्रणालीमा बिसर्जन गर्ने व्यवस्था गर्ने।
- ढलको अप्रशोधित पानी सिधै खोला, नदी, पोखरी वा तालमा बिसर्जन गर्न नदिने ।

३. आयोजना संचालन चरण

- आयोजना संचालनको लागि संचालक समिति गठन गर्ने ।
- घर घरमा पानीको मीटर जडान गरी उपभोग शुल्क उठाउने ।
- सो रकम समितिको कोषमा जम्मा गरी आवश्यकता अनुसार तत्काल मर्मत सम्भार गर्ने व्यवस्था गर्ने ।
- पानीको चुहावट तथा पानीको अभावले वातावरणमा नकारात्मक प्रभाव पार्न नदिने ।

फोहरमैला व्यवस्थापन

- सडक, टोल, चोकका साथै समग्र गाउँ वा शहर सफा राख्ने व्यवस्था गर्ने।
- टोल/बस्ती सफा राख्न टोल सुधार समिति/संस्थाहरूसंग सहकार्य गर्ने
- सबै गाउँ/नगरपालिकाले सकभर आफ्नै नत्र साझा रूपमा प्रयोग हुने फोहर बिसर्जन स्थल (Land Fill Site) को प्रचलित बैज्ञानिक तरिकाले संचालन गर्ने।
- फोहर गर्नेले तिर्ने (Polluters Pay) नीति कार्यान्वयन गर्ने, जसका लागि फोहर संकलन र ढल निकासमा पठाएको पानीको दिगो संचालनको खर्चका लागि उचित शुल्क लगाउने।
- आवश्यक स्थलहरूमा आधुनिक सार्वजनिक शौचालयहरूको व्यवस्था र संचालन गर्ने।

फोहरमैला व्यवस्थापन स्थानीय सरकार र बासिन्दाहरुले गर्नुपर्ने कार्यहरु....१

- कुहिने, नकुहिने र घातक फोहर जस्तै: ब्याट्री, अस्पतालका फोहर, रसायनजन्य फोहर आदि श्रोतमै छुट्याउने व्यवस्था गर्ने।
- फोहर मैला ब्यबस्थापनमा 3R (Reduce, Reuse and Recycle) को सिद्धान्त अपनाउने
- घर घरमा करेसाबारी वा कौशी खेतीलाई प्रोत्साहन गर्ने र कुहिने बस्तुहरु कम्पोष्ट मलको रुपमा प्रयोग गर्ने।

फोहरमैला व्यवस्थापन स्थानीय सरकार र बासिन्दाहरूले गर्नुपर्ने कार्यहरू....२

- कम्पोष्ट मल उत्पादन गर्ने तथा फोहरजन्य सामानहरूको प्रयोग गर्ने उद्योगहरूलाई प्रोत्साहन गर्ने ।
- फोहर संकलन स्थलको उचित पहिचान र व्यवस्थापन गर्ने ।
- फोहर संकलनका लागि सकभर आधुनिक बिशेष ट्रक प्रयोग गर्ने ।
- फोहर गर्नेले तिर्ने (Polluters Pay) नीति कार्यान्वयन गर्ने, जसका लागि फोहर संकलन र ढल निकासमा पठाएको पानीको दिगो संचालनको खर्चका लागि उचित शुल्क लगाउने ।
- नदी, नाला, तलाउ, पोखरी आदिमा अप्रशोधित ढल बिसर्जन हुन नदिने ।
- नियम बिपरित फोहर गर्नेलाई प्रचलित कानून अनुसार दण्डित गर्ने ।

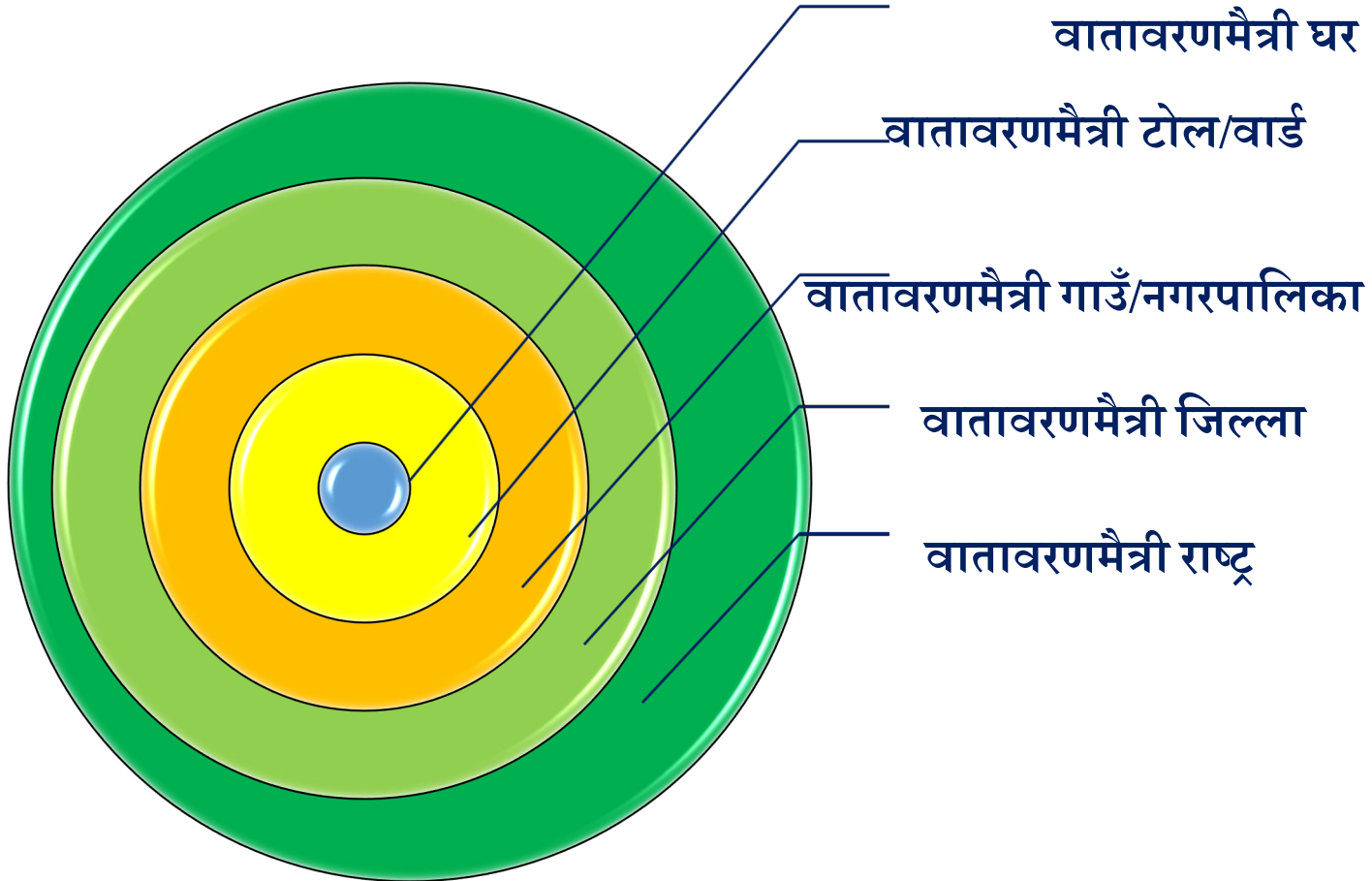

स्थानीयस्तरमा क्षमता अभिवृद्धि

खानेपानी, सरसफाई तथा फोहरमैला ब्यबस्थापन सम्बन्धमा बाताबरणमैत्री स्थानीय शासनका सूचकहरु पूरा गर्न स्थानीय सरकारको बाताबरण महाशाखा/शाखाका कर्मचारीहरुलाई देहायका विषयमा क्षमता अभिवृद्धि तालिमको आवश्यकता पर्दछ।

- बाताबरणमैत्री स्थानीय शासन प्रारूप,
- साना खानेपानी तथा सरसफाई आयोजनाको योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन, संचालन चरणमा बाताबरण संरक्षण सम्बन्धी कार्यहरु,
- फोहरमैला ब्यबस्थापन सम्बन्धी कार्यहरु ।

हामी सक्छौं

धन्यवाद